

Ислом Нури

Мунофиқлик

Куръони Каримнинг бир канча оятларида (яъни уч юз киркка яқин оятда) мунофиқлик ва мунофиқлар хақида – уларнинг сифатлари, хулқлари, шунингдек улар кофирларнинг ёмонларидан эканлигини, борар жойлари дўзахнинг ҳам тубидалигини баён қилиб ўтилган. Мусулмонларнинг улар билан балоланиши очик кофирлар билан балоланишидан огирроқ бўлгани, зарарлари ҳам каттарок бўлгани боис Аллох таъоло муъминларни огохлантириб айтадики: **«...Улар душмандирлар. Бас, улардан эҳтиёт бўлиниг!»**. (Мунофиқун:4)

Ибн Касир раҳимахуллох бу хақида шундай дейди: «Аллох субҳанаху ва таъоло мунофиқларнинг ташқи холатлари билан алданиб қолмасликлари учун муъмин бандаларини уларнинг сифатларидан огох этган. Зеро улардан эҳтиёт бўлмаслик, уларни аслида кофир бўлгани холда «муъмин» деб эътиқод қилишдан кўнгилсиз холатлар юзага келади. Фожир ва фосик кимсалар хақида яхши гумонда бўлишлик мумкин бўлмаган ишлар жумласидандир».

Шубҳа йўқки, Аллох таъолонинг мунофиқлар сифатларини баён қилиб беришида улкан фойдалар бордир:

- Аллох таъоло муъминларни огох этиб, мунофиқларнинг сифатлари ва ахволлари хақида хабар берди.
- Мунофиқларнинг йўлидан юриш ҳамда уларнинг сифатлари билан сифатланишнинг ёмон оқибатидан огохлантирди.
- Муъминларни ростгўй бўлишга, қалбларини поклашга ва ҳамда Аллохга таваккул этишга ундади.

Ислом Нури

Мунофиқликнинг шаръий маъноси: «Қалбдаги нарсанинг тескарисини сўзлаш ёки қилиш». Мунофиқ кимсанинг ичи билан ташқариси бир хил бўлмайди. Шунинг учун Аллох таъоло муъминларни сидқ – ростгўйлик билан сифатлаганидек, мунофиқларни кизб – ёлгончилик билан сифатлаган:

«...Аллох у мунофиқларнинг шак-шубҳасиз ёлгончи эканликларига ҳам гувоҳлик берур». (Мунофиқун:1)

«Одамлар орасида шундай кимсалар ҳам борки, ўзлари муъмин бўлмаганлари холда » Аллохга ва охират кунига иймон келтирдик», дейдилар». (Бақара:8)

Мунофиқликнинг келиб чиқиши

Маккадаги мусулмонлар Расулulloх саллаллоху алайхи ва саллам билан Мадинага хижрат қилган ва мадиналикларнинг уйларига Ислом кириб борган пайтда уларнинг орасида шундай кимсалар қолдики, Аллох уларнинг Бадр жангидаги галабасидан кейин жонларини ва обрўларини сақлаб қолиш мақсадида зоҳиран Исломни қабул қилдилар. Ибн Хишом ўз тарихларида улар хақида шундай ёзадилар:

«Уларга – Мадинадаги яҳудларга хали ҳам жоҳилиятда юрган Авс ва Хазраж қабиласидан баъзи кимсалар келиб қўшилди. Улар ота-боболарининг динида қолиб, ўлимдан кўкрқанлари боис мунофиқ бўлишди. Улар зоҳирларида мунофиқона мусулмонликни намойиш қилган эдилару, ичлари – қалблари яҳудлар билан бирга эди: **«Иймон келтирган зотларга йўлиққанларида «Биз ҳам иймон келтирдик», дейдилар. Ўзларининг шайтонлари (бошликлари) билан холи қолганда эса: «Биз албатта сизлар билан биргамиз,**

Ислом Нури

факат (уларнинг устидан) кулмокдамиз, холос» дейишада».
(Бакара:14)»

Мунофиқлик аслида яхудлар таълими, хийлаю найрангларидадан бўлиб, келиб чиқиши ҳам уларга бориб такалади.

Мунофиқларнинг улар билан бўлган алоқаси – чин дўстлар алоқаси каби кучли эди: **«(Эй Мухаммад), мунофиқ кимсалар ўзларининг ахли китоблардан (яхудийлардан) бўлган кофир биродарларига: «Касамки, агар сизлар (Мадинадан) кувиб чиқарилсангизлар, албатта бизлар ҳам сизлар билан бирга чикиб кетурмиз ва сизлар тўгрингизда (сизларни ёрдамсиз колдириш, сизлар билан бирга чикиб кетмаслик биздан сўралса) ҳеч қачон ҳеч кимга итоат этмасмиз. Агар сизларга қарши жанг қилинса, албатта биз сизларга ёрдам берурмиз», — дейишларини кўрмайсизми?».** (Ҳашр:11)

Уларни фақат ягона умумий – муштарак мақсад – Ислом ва мусулмонларга хийла қилишгина жамлайди, ўшанинг устида бир-бирларини дўст тутишади:

«(Эй Мухаммад), Аллохнинг газабига дучор бўлган қавмни (яхудийларни) дўст тутган кимсаларни (мунофиқларни) кўрмадингизми? Улар (мунофиқлар) сизлардан (яъни мусулмонлардан) ҳам, улардан (яъни яхудийлардан) ҳам эмасдирлар! Яна улар (ўзларининг мунофиқ эканларини) билиб турган холларида («Бизлар мусулмонлармиз», деб) қасам ҳам ичарлар. Аллох улар учун қаттиқ азобни тайёрлаб қўйгандир! Дарҳақиқат, уларнинг қилган амаллари на қадар ёмондир! Улар ўзларининг (ёлгон) қасамларини қалқон қилиб олишиб, (одамларни)

Ислом Нури

Аллохнинг йўлидан тўсдилар. Бас, улар учун хор килгувчи азоб бордир!». (Мужода:14-16)

Мунофиқликнинг турлари

Мунофиқлик икки турли бўлиб, бири катта (эътикодий) мунофиқлик, иккинчиси кичик (амалий) мунофиқлик.

Эътикодий мунофиқлик:

Ибн Ражаб раҳимахуллох айтади: Инсон Аллохга, фаришталарига, китобларига, пайгамбарларига, охират кунига, қадарнинг яхшию ёмонлигига иймон келтиришни даъво қилади-да, қалбида уларнинг барчасини ёки баъзисини бузадиган нарсани яшириб юради. **«Эй Пайгамбар, кофир ва мунофиқларга қарши қурашинг ва уларга қаттиқ қўл бўлинг. Уларнинг жойлари жаҳаннамдодир. Нақадар ёмон оқибат бу! Улар (яъни мунофиқлар сизга етиб келган ҳақорат сўзларини) айтмаганларига қасам ичадилар. Холбуки, қуфр сўзини аниқ айтган эдилар ва Исломга қирганларидан сўнг яна қуфрга қайтган эдилар ҳамда ўзлари ета олмаган нарсага (яъни пайгамбар жонига суқасд қилишга) қасд қилган эдилар».** (Тавба:73-74)

Бу оятдан ҳам кўриниб турибдики, мунофиқлар кофирларнинг энг ёмонларидан ҳисобланадилар. Зеро, улар кофирликлари устига ёлгон, хиёнат, муъминларни алдаш каби ёмон ҳислатларни ҳам зиёда этишган. Аллох таъоло муъминлар уларнинг хийла-найрангларига алданиб қолмасликлари учун уларнинг сифатлари ҳақида оятларда муфассал гапириб ўтган.

Ислом Нури

Катта мунофиқликнинг кўринишлари

Мунофиқликнинг баъзиси катта бўлади, унинг сохиби – масалан Абдуллох бин Убай ва бошқа шу каби мунофиқлар – дўзахнинг энг тубида бўлади. Бу навнинг кўринишлари:

- Пайгамбар саллаллоху алайхи ва салламни ёки у зот олиб келган баъзи нарсаларни ёлгонга чиқариш.
- Расулуллох саллаллоху алайхи ва салламни ёки у зот олиб келган баъзи нарсаларни ёмон кўриш.
- У зот хабарларини тасдиқ этишнинг вожиблигини эътикод қилмаслик.
- У зот буюруқларига итоат қилишнинг вожиблигини эътироф этмаслик.
- Ислом динининг заифлашувига хурсанд бўлиш ёки унинг кучайиб, голиб бўлишини ёмон кўриш.

Булар Расулуллох саллаллоху алайхи ва саллам даврларида ҳам бўлган, у зотдан кейин ҳам давом этиб келган, балки у зотдан кейин янада кўпроқ бўлади... .

Мунофиқларнинг ҳолатлари ва сифатлари зикр қилинган оятларга ҳамда бу оятлар хусусидаги муфассирларнинг сўзларига қараб бошқа кўринишларни ҳам кўриш мумкин:

- Кофирларни қувватлаб, уларга муъминларнинг зарарига ёрдам бериш.

Ислом Нури

- Муъминларни иймонлари, Аллох ва расулига итоат қилганлари учун устиларидан қулиб масхара қилиш.
- Аллох ва расулининг ҳукмидан юз ўгириш.

Бу сифатлар кишини диндан чиқариб юборади – Аллох сакласин.

– Кофирларни қувватлаб, муъминларнинг зарарига уларга ёрдам бериш.

Бу мунофиқларнинг хос сифатларидан биридир. Зеро улар сиртларида муъминлар билан бирга бўлсалар-да, ботинларида кофирлар билан биргадирлар. Улар кофирлар учун кўз-кулок, ёрдамчи, мусулмонларнинг сир-асрорлари, заиф тарафларини очиб беришади.

«Эй муъминлар, яҳудий ва насороларни дўст тутмангиз! Уларнинг баъзилари баъзиларига дўстдирлар. Сизлардан қимқи уларни дўст тутса, у албатта улардан(хисобланур). Албатта Аллох золим қавми хидоят қилмас. Бас, сиз дилларида мараз бўлган қимсалар: «Бизга бирон бало етишидан кўркамиз», деган холларида улар (кофирлар) томонига шошаётганларни кўрасиз». (Моида:51-52)

«Бундай мунофиқларга улар учун азоб борлигидан «хушхабар» бериб қўйинг! Улар муъминларни қўйиб, кофирларни дўст тутадилар. Улар ўша кофирлар олдидан қуч-қудрат (азизлик) излайдиларми?! (Овора бўладилар). Зеро бор қуч-қудрат (азизлик) Аллохникидир!». (Нисо:138-139)

Бундай дўст тутишлик ўз соҳибининг эътиқоди бузуклигини кўрсатиб турибди. Чунки муъминларни яхши кўриш уларни дўст тутиш ва ёрдам

Ислом Нури

беришни талаб этадиган бўлса, кофирларни ёмон кўриш улардан ва уларнинг тутган йўлларида пок бўлиш, уларга карши курашишни такозо килади. Агар биров муъминларга адоват килиб, уларни ёмон кўрса ҳамда кофирларни дўст тутиб, муъминларга карши уларга ёрдам берса, иймонининг асли ҳам бузилиб кетади.

- Ислом динининг сусайишига хурсанд бўлиш ёки диннинг голиб бўлишини ёмон кўриш.

Аллох таъоло бу сифатни мунофиқлар хақида бир канча оятларда баён килиб берган. Зеро, улар кофирларни дўст тутганлари сабабли мусулмонларни заифлаштиришга, уларнинг орасида фитна кўзгашга интиладилар.

«Агар сизларга бирон яхшилик тегса, бу уларни хафа килади. Агар сизларга бирон ёмонлик етса, бундан хурсанд бўладилар. Агар сабр-токат килсангиз ва Аллохдан кўрксангиз уларнинг найранглари сизларга ҳеч қандай зарар қила олмайди. Албатта Аллох улар қилаётган амалларни ихота қилгучидир». (Оли Имрон:120)

«Агар сизга бирон яхшилик (ғалаба ёки ўлжа) етса, бу уларни хафа қилур. Агар сизга (Ухуд жангида бўлганидек) бирон мусибат етса: «Ишнинг олдини олибмиз» дейишиб, хурсанд бўлган холларида юз ўгириб кетурлар». (Тавба:50)

Бу сифатни ҳозирда сиёсатшунос, журналист ва бошқа ёлгончиларда кузатишимиз мумкин. Зеро улар бирон-бир диёрда мусулмонлар яхшиликни қўлга киритадиган бўлсалар, бу хақида гамгин холда ўта совуққонлик билан гапирадилар. Баъзан бунинг акси юзага чикса,

Ислом Нури

кофирларнинг муваффақиятларини гурур билан ёритиб беришга ҳаракат қиладилар. Улар ўзларининг бу қилмишларини мусулмонлардаги баъзи хато ва камчиликлар борлиги билан окламокчи бўладилар. Лекин уларнинг аксарияти мутлако дин ва дин гамидан йирокдирлар. Улар кўпинча яхуд ва насоролардан иборат дўстларини рози қилишга интилишади. Бу эса уларнинг қалбидаги амаллари – яхши кўриш ва хурсанд бўлиш ёки ёмон кўриб, газабланишнинг нотўғри эканини кўрсатиб туради.

Амалий мунофиқлик:

Инсон ўзини солих қилиб кўрсатиши ва айни пайтда ичида бунга зид бўладиган нарсани яшириб юриши амалий мунофиқликдир. Улар қуйидаги беш сифатдир:

- Сўзлаганда ёлгон сўзлайди.
- Агар ваъда берса, хилоф қилади. Бу икки хил бўлади:
 - Ваъда берадию, бироқ нияти ваъдага вафо қилмаслик бўлади.
 - Ваъда қилади. Ниятида аввал вафо қилиш бўладию, бироқ кейинчалик узрсиз ваъдасига вафо қилмайди.
- Хусуматлашиб қолса, фожирлик (зўравонлик) йўлини тутди. Яъни ҳакни билиб туриб, ундан қасддан юз буради, ҳатто ҳакни ботилга, ботилни эса ҳакка айлантормокчи бўлади.
- Аҳд боғласа, бузади. Аҳдига вафо қилмайди. Аҳдни бузиш – гарчи кофирлар билан бўлса ҳам–, ҳаромдир.

Ислом Нури

- Омонатга хиёнат килади.

Бу турдаги мунофиқлик инсонни диндан чиқариб юбормайди.

Имом Нававий дейдилар: «Олимлар, калби ва тили билан динни тасдиқловчи муъмин бу ишларни қилиб қўйса, ундай кимсага «кофир» ёки «дўзахда абадий қолувчи мунофиқ» деб ҳукм қилинмаслигига иттифок қилишган».

Ёлгончилик, ваъдага вафо қилмаслик, риё, хиёнат каби кичик мунофиқлик турлари мусулмонлар жамиятида кенг тарқалиб кетган. Бу хислатлар гарчи кичик мунофиқлик туридан бўлса-да, баъзан диндан чиқариб юборувчи катта мунофиқликга олиб боради.

«Аллоҳга берган ваъдаларига хилоф қилганлари ва ёлгон гапирувчи бўлганлари сабабли (Аллоҳ) уларга то Унинг ўзига рўбарў бўладиган қунгача дилларида мунофиқлик бўлишини оқибат қилиб қўйди». (Тавба:77)

Катта ва кичик мунофиқлик ўртасидаги фарқлар:

- Катта мунофиқлик ўз соҳибини диндан чиқариб юборади, кичиги эса чиқармайди.
- Катта мунофиқлик барча амалларни беҳуда-бесамар қетқизади.
- Катта мунофиқлик эътиқодда зохир ва ботиннинг ҳар хил бўлиши, кичиги эса амалларда зохир ва ботиннинг бир хил бўлмаслигидир.
- Катта мунофиқлик ўз соҳибини – агар шу ҳолда ўладиган бўлса – дўзахда абадий қолдиради.

- Катта мунофиқлик муъмин тарафидан содир этилмайди. Кичик мунофиқлик эса гоҳо муъмин тарафидан ҳам содир этилиши мумкин.

Аллох таъоло барчамизни мунофиқликнинг ҳар иккила туридан ҳам саломат қилсин! Омийн.